

TELEVİZYON VE TEKTİPLEŞME

Barış ÇOBAN*

Television and Homogenisation

Society is determined by the dominant social class of the era. Therefore dominant ideas are the ideas of the dominant class and this class needs some ideological apparatus in order to reproduce itself and continue its life. These apparatuses homogenise the society and mystify the antagonism between the social classes. Totalitarian power creates its society by using non-humanitarian techniques. Television also uses such techniques, it reproduce people as a homogeneous totality for the power. Homogeneous society destroy itself by internalising the ideology and discourse of television.

Key Words: society, homogenisation, internalisation, motivation, alienation, totalization, television

.....

* Araş.Gör. İstanbul Üniversitesi. İletişim Fakültesi. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü

Toplumun Yabancılaşması ve GÜdülenmesi

Medyanın önemli işlevlerinden birisi de tüm toplumun bir birlik ya da “totalite” haline getirebilmesidir. Toplum içindeki tüm ayrımlar ve çelişkiler gizlenir ya da önemsizmiş gibi gösterilir. Toplum homojen bir yapı olarak biçimlendirilir, toplumsalın kurgulanışı iktidar tarafından denetlendiği için toplumsala yüklenen anlamlarda egemen iktidar tarafından belirlenir. Bu anlamlandırma süreci içersinde toplum kendisini bir bütün olarak düşünmeye başlar ve iktidarın çıkarlarını da kendi çıkarları olarak görme yanılığına düşer. Toplumsal egemen toplumsal sınıfın egemen düşüncelerini kendi düşünceleri olarak içselleştirir. Toplumsalın bir bütünlük, bir totalite olarak içselleştirimi ile toplumsal sınıfların antagonizmik çelişkilerinin üzeri örtülür. Toplum kendi gerçekliğini egemen sınıfın düşünceleri ile anlamaya çalıştığı için çelişik bir yapı içerisine gömülür. Toplumsal sınıflar bu süreçte homojen bir yapı halinde yansıtılırken aralarındaki toplumsal ilişkiler aynı ölçüde kopar, çelişkiler artar, toplumsal sınıflar birbirlerine ve kendilerine yabancılaşırlar. Toplumsalın homojen bir yapı olarak kurgulanmasının en önemli aygıtı medyadır. Medya yarattığı söylem ile homojenliği tektipleşmeyi üretir ve her yeni iletişimde bunu yeniden üretir. Stuart Hall’ın belirttiği üzere yaşanan bir totalite kurmaya çalışan egemenler topluma iktidarın çıkarlarını taşıyan bir imgelem aşılarlar.

“ Modern iletişim araçları kültürel ve ideolojik alanı tedricen kolonileştirmiştir. Toplumsal gruplar ve sınıflar üretici ilişkilerinde olmasa da ‘toplumsal’ ilişkilerinde giderek parçalanmış ve kısımlar halinde farklılaşmış hayatlar sürdürürken kitle iletişim araçları (a) grupların ve sınıfların öbür gruplara ve sınıflara dair bir hayat,

anlam, pratik ve değer 'imgesi' inşa etmelerinin temelini sağlamaktan ; (b) tüm bu ayrı ve bölük pörçük parçalardan toplumsal totalitenin tutunumlu bir şekilde bir 'bütün' olarak kavranabileceği imgeleri, temsilleri ve düşünceleri sağlamaktan giderek daha çok sorumlu hale gelir " (Hall,1994).

Tüm toplumu bir totaliteye dönüştüren egemen ideoloji toplumun yabancılaşmasına neden olur. Diğer ideolojik aygıtlar gibi yabancılaştırıcı bir ideolojik aygıt olan medya diğerlerinden daha etkin bir yabancılaştırma etkinliği gerçekleştirir. Medya araçlarının amacı insanların birbirleriyle iletişim kurması ve bir çok yabancı kültür insan ve dilin tanınması gibi önemli öğeleri içeriyor olsa bile bu medyanın yabancılaştırıcı etkisini engellemez. Herşeyi bir metaya ve alınıp-satılabilecek nesnelere dönüştüren medya kapitalist kültürün yani "tek boyutlu insan"ların yaratıldığı tüketim kültürünün kullandığı bir araçtır. Bu araç sayesinde "iletişimsizlik derinleşerek, yaygınlaşır. İletişimsizlik ve toplumsal körleşmenin iç içe geçmesi de, insanın yabancılaşmasını devreye sokar" (Arhan ve diğerleri,1998). Toplumsal kültürü yaratan ve yeniden üreten aygıtları elinde tutan medya bunları tüketim kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla kullanır. Yaratılan bu özneler kendilerine, diğer öznelere, sınıflarına, topluma açıkçası insanı insan yapan bir çok şeye yabancılaşarak anlamlarını yitirirler. Yabancılaşan bu öznelerin ve tüm olarak toplumun güdülenmesi oldukça kolay olur, düşünme gücü ellerinden alınmış olan bu topluluk kendileri adına düşünen biri olduğunu bilirler bazen de iktidarın düşündüğü ve onlara aktardığı düşünceleri kendilerinin ürünü olarak görürler. Bu bağlamda medya insanları iktidarın istediği şekilde düşünmeleri ve davranmaları için güdüler. Bu

güdüleme açıkça haber programları, propaganda amaçlı yayınlar yoluyla açıkça yapılabileceği gibi ; ayrıca filmler, diziler, eğlence programları vb. ile doğrudan değil dolaylı yolları kullanarak, toplumu güdülendikleri ve yönlendirildiklerinin farkına vardırılmadan güdüler. İdeolojik bir içerik taşıyan bu güdüleme insanları daha çok tüketmek içinde güdüler, bu amaçla kullanılan reklamlar oldukça etkin birer güdüleme aracına dönüşmüştür ve tüketim kültürünün en açık bir şekilde onaylandığı şey televizyon reklamlarıdır. Herbert Schiller (1993) 'Zihni Yönlendirenler' adlı çalışmasında "zihni yönlendiren bilgi endüstrisinin, egemen statüyü güçlendirdiği işlerliği çerçevesinde insan zihninin manipülasyonu, bir çeşit fetih aracıdır" der. "Toplumun hakimiyetini elinde bulunduran seçkinlerin, kitleleri kendi amaçları doğrultusunda biçimlendirmesinin vasıtalarından biridir." Kitleleri istedikleri gibi yönlendiren ve iktidarın dayatmalarını meşru olarak gösteren bu manipülatörler "çoğunluğun çıkarları doğrultusunda oluşturulmamış bir düzenin devamını temin için çoğunluğun desteğini kazanırlar." Bu şekilde bir uyuşuma varılmış olur ve kitleler rıza yoluyla hegemonyaya bağımlı kılınır. Medya olayları insanlara aktarırken oldukça dikkatli davranır "halk,medyanın bir hayli seçici biçimde verdiği veya vermekten kaçındığı mesajlar sayesinde yukarıdan güdülüp harekete" (Herman, Chomsky ;1998) geçirilir. Medyanın ideolojik rolü Hall'a (1994) göre zenginlik ve iktidarın meşrulaştırımıdır. Bunun gerçekleştirilmesi için yaşanan gerçeklikler insanlara oldukça karmaşık şeylermiş gibi sunulur. İnsanlar kendi yaşam gerçekliklerine yabancılaştırılır. Böylelikle insanlar toplumsal yapıyı çözümüleme ve anlamlandırma sürecinden koparılır, bunun sonucunda bütünlüğün ve yaşam gerçekliğinin

bilgisine doğrudan ulaşmanın yolları ellerinden alındığı için iktidarın denetiminde olan sembolik ve dolayimli bir yoldan ulaşırlar, “böylelikle güdülererek yönlendirilmeleri (manipülasyonları) olanağı artar.”(Hall,1994).

Tektipleştirici Bir Aygıt Olarak Televizyon

Televizyon gelişen teknolojinin bir ürünüdür ve bu ürün ideolojik bir içerik taşımaktadır ve bu içeriğe göre bir toplumsal değişim yaratmayı amaçlamaktadır. Bu değişim iktidarın istediği gibi olacaktır ve onun istediği gibi biçimlendirdiği öznelere dönüşen bir toplum yaratılmasına yarayacaktır. Postman'ın (1994) söylediği gibi “bir teknolojinin kendine göre bir toplumsal değişim programıyla donanmış olduğunu fark edememek, teknolojinin tarafsız olduğunu iddia etmek, teknolojinin daima kültürün dostu olduğunu sanmak bu son saatte artık düpedüz aptallık olur “. Bu nedenle toplumsal kültürün yaratılması sürecine etkin bir biçimde katılan teknolojiler, özellikle de televizyon, küresel bağlamda iktidarların hizmetindedir ve girdiği kültürü büyük bir değişime uğratmaktadır. Küresel güçlerin denetimi altında olan teknolojinin getirdiği kültür hiçbir direnişle karşılaşmadan, toplumun yüzyıllarca yıl emek vererek oluşturduğu kültürleri yokeder ve yerine küreselleşen tüketim kültürünü yerleştirir. “Görüntülerin ışık hızıyla iletilmesini sağlarsanız bir kültür devrimi yaparsınız. Tek bir oya gerek duymadan. Polemiksiz. Gerilla direnişiyle karşılaşmadan”(Postman,1994). Gerçektende böyle bir karşıdevrim yaşanmıştır, insanlar fark etmeden, sorgulama olanağı bulamadan bu kültürü içselleştirmiş ve eski geleneksel kültürlerini terketmişlerdir. Bu süreç yabancılaşmayı da beraberinde

getirmiştir, toplumsal kültürün en önemli özelliği toplumsal paylaşımına dayanmasıyken, televizyon kültürü insanı paylaşmaktan uzaklaştırarak, bencilleştirerek toplumdaki koparı. Postman'a göre "burada, berrak olmasa bile saf bir ideoloji vardır" ve bu ideoloji söze dayanmaz bu nedenle de daha etkilidir. Toplum, egemenlerin yaratmış olduğu görsel söylemin ideolojisi ile denetim altına alınırlar, bu süreç toplum için görünürlük sınırlarının dışında olduğu için doğal kabul edilir ve bir tepki geliştirilmeye çalışılmaz.

Televizyonda aşırı bir sunum vardır ve bu kadar yoğun sunumlar karşısında alıcıya düşünme zamanı verilmez ancak görüntüleri kavraması için insanların duygusallığı kullanılarak eğlendirmek amaçlanır. Postman'ın (1994) belirttiği gibi "eğlence, televizyondaki her türlü söylemin bir üst-ideolojisidir." Sonuç olarak bu amaçla sunulan sonsuz sayıdaki hareketli resimlerde fikirler değil imgeler önem kazanmaya başlar. Böyle bir çıkarım bizi yine görsel iletişimin temeline götürecektir. Ellul (1998) televizyonu en kuvvetli uyuşturucu olarak tanımlar. Diğer bir deyişle televizyon insanı toplumsal yaşama bağlar ve insanlar imgeleri denetim altında tutan gücün egemenliği altına girer. Hall'in (1994) belirttiği gibi televizyonun anlamlandırma gücü görsel ve belgesel yapısına dayanır. Televizyonun önermeleri ve açıklamaları söylemin 'gerçek'e (gözyle görmenin kanıtına) dayandırılması tarafından alttan alta desteklenir. Bu nedenle, televizyonun söylemi özellikle doğacı bir olgusal söylem, ifade ve betimleme olarak görünür. Doğallaştırılmış bir söylem olarak görsel söylem zedelenmeye özellikle yatkındır, çünkü görsel söylemin bağımlı olduğu görsel tanıma sistemleri herhangi bir kültürde öylesine yaygındır ki, kurgu, seçme ve düzenlemenin etkisi dışındaymış gibi görünür. Görsel

söylemlerin aktardıkları imgeler gerçekliğin fiili üretimini yeniden üretmekte oldukları izlenimini doğurur. Bu bir yanılsamadır. Çünkü gerçeklik etkisi üreten sözel ve görsel söylemin birleşimi en yetenekli ve en ince işlenmiş kodlama yordamları gerektirir (öğelerin eklenmesi, bağlantılandırılması ve dikilmesi, anlamlı bir anlatı ya da yorumlama sistemi oluşturacak bir şekilde işlenmesi). Televizyonun önemli işlevlerinden biri de depolitizasyondur. "Televizyon, bireylerin kendi kültürlerini ve böylece toplumsal dünyanın karşı açıklamalarını üretme kapasitelerini azaltırken, aynı zamanda demokratik bir seçim yanılsaması da yaratır"(Hall,1994). İnsanları devamlı bir girdi bombardımanına tutan televizyon, insana düşünme olanağı tanımaz ve tüm yaşam alanlarından uzaklaştırdığı gibi politik yaşamdan da koparır politika uzmanların işi olarak görülmeye başlanır ve insanlar sadece seçimden seçime bu sürece dahil edilir, insanlar bu seçim oyununda etkili oldukları yanılsaması ile diğer seçime kadar politikadan uzaklaşırlar. Politik sistemdeki gibi televizyonda bir çok seçenek sunar bireylere, birey aslında birbirinin benzeri olan bir çok seçenek arasından birini seçerler ve seçim yaptığı yanılgısına düşer. Bu yanılsama egemen sınıfın demokratik olduğu yanılsamasına tüm toplumun inandırılarak sistemin devamı ve yeniden-üretimini garanti altına almış olur.

Televizyon şimdinin olduğu gibi geleceğinde en önemli iletişim ve egemenlik aygıtlarından biridir. Çünkü toplumsal yaşamın en önemli etkeni olan televizyon insanın bulunduğu her mekana girmiştir. Diğer bir deyişle televizyon ile birlikte egemen ideoloji Foucault'un belirttiği gibi yaşamın tüm alanlarına sızmıştır. Böylece insanlar egemen ideolojinin kendilerine aktardığı fikirleri kendi fikirleriymiş gibi alıp kendi dünyalarını aslında anlamadıkları bu dille

yorumlamaya başlamışlardır. Bu da insanın devamlı denetimiyle bir büyük hapishanenin yaratılmasını sağlamıştır.

Televizyon toplumsal yaşamın yeniden üretiminde diğer tüm iletişim araçlarından daha etkilidir, yaşamın tüm evrelerinde insanların şekillendirilmesinde rol alır. Çocukların yetiştirilmesi sürecinde aile oldukça etkindir bunun yanında ailenin boş bıraktığı alanlar televizyon tarafından doldurulur, yani televizyon yardımcı bir öğedir. Aynı şekilde çocukların ve gençlerin şekillendirilmelerinde bir diğer etkin araç olan eğitimin yanında televizyon yine yardımcı bir araçtır ama etkinliği giderek artar ve neredeyse yardımcı bir araç olmaktan çıkıp eşit derecede etkin bir biçimlendirici halini alır. Aile ve eğitimin son bulmasından sonra insanların etkin bir şekilde denetlemelerini yapmak çalıştıkları işyerlerinin görevlerinden biridir ancak bunu tam olarak yerine getiremezler. Bu nedenle televizyona oldukça önemli görevler yüklenmiştir, görevi insanları ömürlerinin sonuna dek yaratılan hapishanenin içinde tutmak ve sınırları aşmasını engellemektir, bu nedenle tek-tipleşmiş bir toplum yaratarak bunu egemen ideolojinin hizmetine sunar. Tektipleştirme televizyonun kolaylıkla gerçekleştirdiği bir etkinliktir, çünkü televizyonun özgün yapısı (yaygınlığı, görsel/sözel/yazılı dili kullanım yetkinliği, etki gücü vb.) yani dolaylı etkisi, programların içeriğiyle yansıtılan istenen doğrudan etkiden daha etkili bir tektipleştiricidir, Sanders (1999) tarafından da vurgulandığı gibi “herkes aynı programı seyrettiğinde, yani ülke çapındaki büyük kanalları amaçlarına ulaştığında, herkes aynı eğitimi almış olur”.

Televizyon yalnızca düşünsel süreçlere etki etmekle kalmayıp insanın tüm yaşam alışkanlıkları üzerinde etkili olur. Okumanın yerini izleme alır, izlemenin yarattığı bağımlılık yüzünden uykusuzluk, oburluk gibi fiziksel sorunlar ortaya çıkar ve bu sorunlar insanı düşünmekten, düşlemekten ve kendi vücuduna ve hareketlerine olan hakimiyetinin kaybolmasına neden olur. İnsan bedeni ve beyni üzerindeki iktidarını kaybettiğinde iktidarın bir oyuncuğına dönüşür. Çünkü artık iktidarın kendisini insanların bedenleri üzerinden gerçekleştirdiği süreçte insan bir araçtan başka bir şey değildir.

Televizyonun insanlara etkileri üzerine Amerika Birleşik Devletleri'inde yapılan araştırma sonuçlarını aktaran Sanders'in (1999) belirttiğine göre çocuklar her gün televizyonda şiddet, cinsellik ve cinsel şiddet içeren görüntülere maruz kalmaktalar ve ışıkla sestem oluşan bu gösterisiyle monolog halinde edilgen izleyiciler haline gelirler. Bu görüntüler Sanders'e göre "acımasız bir şekilde beyne işliyor" ve çocukların "imgelimi üzerinde silinmez izler bırakıyor." Bu gerçek televizyonun insan bilinci üzerindeki derin etkisini göstermektedir, araştırma sonuçlarına göre ;

"Üçle beş yaşları arasında, yani beynin bilişsel ve dilsel gelişiminin en önemli döneminde, bir çocuk haftada en az28 saat televizyon izliyor. İlkokul öğrencileri için ortalama izleme süresi haftada 25 saat, lise öğrencileri içinse haftada 28 saat. Bir çocuk beş yaşına geldiğinde artık 6000 saat televizyon seyretmiş olacaktır. Televizyonun etkilerini düşünecek olursak, aynı istatistiği farklı bir şekilde dile getirebiliriz : Beş yaşına gelen ortalama bir çocuk, 6000 saat programlanmıştır " (Sanders,1999).

Televizyon çok küçük yaşlardan başlayarak insan bilinci üzerinde etkide bulunduğu için bir süre sonra televizyonun etkisi doğallaşır, aksine televizyonun etkisinde olmayan insanlar toplumdaki kopuk sayılır. Çocuğun toplumsallaşması sürecinde televizyon giderek bütün diğer DİA'lardan daha etkin belirleyici bir rol kazanmaktadır. Televizyon zaman içerisinde çocuk için bir alışkanlık haline gelir, tüm zamanlarını televizyon ya da bilgisayar ekranı karşısında geçiren çocuk aslında toplum yabancılaşmaya başlar, insanlar arasındaki iletişim kaybolur, diyalogun yerini televizyonun dayatmacı monologu alır.

Sanders'in aktardığı nöroanalistlerin araştırmalarının sonuçlarına göre "aşırı televizyon izlemenin – haftanın yedi gününde dört ya da beş saatten fazla – ciddi bilişsel yitime neden olur". Bu sonuç egemen iktidarın, insan beynini şekillendirmek ve yönlendirmek için kullandığı teknolojik bir silah olan televizyonun insan bilincine saldırdığını ve onu yoketmek istediğinin kanıtıdır. Televizyon sadece insanın bilinç yapısına geçici zararlar vermemekte insanın bilinç yapısını doğrudan etkileyen organlara zarar vermektedir, bu televizyonun insandışılaştırıcı bir aygıt olarak insani olan her şeye saldırdığını ve giderek yok ettiğini göstermektedir. Televizyon beynin limbik sistemini etkiler, bu sistem beyinde çocuk-aile, çocuk-toplum, kadın-erkek vb. duygusal ilişkilerin barındığı, rüyaların kaynak noktası olan, düşünme ve fantezi üretme yani yaratıcı üretimin yapıldığı yerdir. Bu bölgenin hasar görmesi insanlar arasındaki ilişkilerin bozulması, duyguların kaybolması ve şiddetin yoğunlaşmasını nedenidir, çünkü güçlü bir limbik sistem Sanders'e (1999) göre "günümüz tüketici kültüründe yaygın olan sadizm ve şiddet görüntülerinin

bombardımanına karşı doğal savunma oluşturur". Bunun yanında insanı insan yapan yaratıcı düş gücü televizyon tarafından yokedilir, düş görmeyen, imgelemi oldukça sınırlı bu nedenle yaratıcı düşünemeyen insanlar, iktidarın yaratmak istediği üretmeyen ama devamlı tüketim içinde olan tek boyutlu insana dönüşürler. Tüketim toplumunun yarattığı bu tek boyutlu insan sadece tüketiceği metaları tanır, meta-fetişizmi onu yaşam gerçekliğine yabancılaştırmıştır. Bu insan somut olan şeyler üzerinde düşünebilir, bu nedenle düşünme gücü sınırlanmıştır, soyutlamalar yapamaz. Beyninde iktidarın çizdiği sınırları aşamayan, sınırları aşabilmek için kendini iktidardan ve onun kültüründen soyutlayamayan ve somut olan verili yaşam biçimi dışında da bir yaşam biçiminin mümkün olduğunu düşleyemeyen insan panoptik cezaevinden kurtulamaz, çünkü bir cezaevinde olduğunu dahi anlayacak düzeye ulaşamamıştır, bunun nedeni Pearce tarafından oldukça iyi ifade edilmiştir.

"Televizyon, çocuk beyninin kendi imgelerini üretmeye başlaması gerektiği dönemde, çocukların beynine çeşitli görüntülerle sel gibi akıyor. Öykü anlatmak, çocuğa beynimizin üçlü sisteminin her yönünü kapsayan bir imge yaratma etkinliğine girişmesi için uyarı sağlarken televizyon, çocuk beynine çift yönlü tek bir etki vererek hem uyarı hem de tepki sunar. Televizyonun en büyük tehlikesi de burada yatmaktadır. Televizyon, beyni, beynin söz ya da müziğe cevap olarak kendisinin üretmesi gereken tepkinin taklidiyle doldurur. Sonuç olarak, akılla çevre arasında kurulması gereken ikili yapısal ilişki kurulamaz ; pek az metaforik imge oluşur ; beynin üst kortikal bölgesinin pek az bir kısmı işler hale gelir ; veya hiç ya da çok az simgesel yapı

gelişir...Televizyonun bir diğer sinsi etkisi ise alışkanlık yaratmasıdır-beynimizin iki hayvansı bölümü 'somut bilgiye' bir daha ayrılmamacasına bağlanır. Yeniliklere uyum sağlayamayan bir ilkel sistemler yenilikten kaçınır. Sürekli birbiriyle uyumlu uyanları ararlar ; ve neokorteksin yenilik arayışı ağır basmazsa, tanıdık bilgiler karşısında kendilerini daha 'rahat' hissederler..." (Pearce, Evolution's End: Claiming the Potential of Our Intelligence, aktaran Sanders, 1999).

Toplumsalın düşünsel yapısını değişmesi, düşünme ve sorgulama özelliklerinin yerini pasif izleyiciliğin alması, bunun yanında fizyolojik olarak insani insan yapan özellikleri ortadan kaldırılması televizyonun başansıdır. Kapitalist tüketim kültürünün kendi devamını sağlayabilmek için başvurduğu tüm zor aygıtlarından daha etkin olmayı başarmış bir aygıttır televizyon. Kendi yarattığı kurgusal dünyanın içine toplumlara çeker ve tüm düşlerini, yaşamlarını, devrimlerini, isyanlarını orada onlara yaşatarak yok eder, tümünü insanların ellerinden alarak onlara yeniden anlamlandırarak ve kodlayarak geri verir, hem de daha eğlenceli ve süslü bir şekilde. Ama bu süreç içerisinde onların insani söylem ve eylemlerini yok ederek.

Postman'ın (1994) belirttiği gibi Huxley "insanlar süreç içinde üzerlerindeki baskıdan hoşlanmaya, düşünme yetilerini dumura uğratan teknolojileri yüceltmeye başlayacaklar" derken haklıydı, gerçekte insanları televizyon ve diğer ideolojik aygıtların baskısından hoşlanmayı ve bu baskıyı içselleştirerek onunla beraber yaşamayı öğrenmişler ve Orwell'in (1984 adlı romanında) anlatmaya çalıştığı gibi insanlar kendilerine dışsal bir güç olan ve düşünme yetilerini ellerinden alan, onlar yerine

düşünen bir iktidarın panoptic cezaevinde yaşamaktan ve iktidara boyun eğmekten zevk alır hale gelmişlerdir. Orwellci dünya, azda olsa kurtuluş için bir umut taşımaktadır, çünkü iktidar dışardan gelmektedir, karanlığın nedeni iktidar ya da “büyük birader”dir ve sonuçta bunu içselleştirmeyen bir grup azınlık insanlara kurtuluş yolunu gösterebilir. Huxley ise umutsuzca bir çıkarışsızlığı ve insanlığın küresel yokoluşunu göstermeye çalışır, çünkü ona göre bu durum iktidarın dışardan baskısıyla değil, insanların içsel olarak oluşturduğu iktidarın yarattığı düşünmeyen sadece tüketen, eğlenmeyi amaçlayan ve sorgulamadan boyun eğen insandır karanlığın nedeni. İnsan kendi olmaktan kaçmaya başlar. İçerisinde iktidarın kurgusu olan toplumsalın yarattığı bir gardiyan vardır. Beynini bir hücreye çeviren insan düşüncelerini, düşlerini yitirdiği için içselleştirdiği totalitenin dışında bir dünyanın mümkün olduğunu göremez hale gelir. Tekrarlandıkça anlamsızlaşan bir sözcüğe dönüşür. Bu kabustan kurtuluş olanağı yok gibi durur, ama insanın olduğu yerde umut da vardır.

Kaynakça

- ALTHUSSER, Louis. “İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları”. İletişim Y., İstanbul. 1994.
- ARHAN, Faruk ve diğerleri. “Medya Eleştirisi ya da Hermes’i Sorgulamak”. Öteki.Yayınevi, İstanbul. 1998.
- FOUCAULT, Michel. “Hapishanenin Doğuşu”. İmge Y., Ankara. 1992.
- HALL, Stuart, “İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulmanın Geri Dönüşü”. Medya, İktidar, İdeoloji der. Mehmet Küçük. Ark Y., Ankara. 1994.

- HALL, Stuart. "Kültür, Medya ve İdeolojik Etki". Medya, İktidar, İdeoloji Der:Mehmet Küçük. Ark Y., Ankara. 1994.
- HERMAN, Edward S. ve Noam Chomsky. "Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir". Minerva Y., İstanbul. 1998.
- HUXLEY, A. "Cesur Yeni Dünya" . İthaki, İstanbul.1999.
- ORWELL, G. "Bindokuzyüzseksendört". Can, İstanbul. 2000.
- POSTMAN, Neil. " Televizyon: Öldüren Eğlence". Ayrıntı Y. , İstanbul. 1994.
- SANDERS, Barry. "Öküzün A'sı". Ayrıntı Y., İstanbul. 1999.
- SCHİLLER, Herbert. "Zihin Yönlendirenler". Pınar Y., İstanbul . 1993.